

1) Høyesterettsjustitiarius Paal Berg - og Biskop Berggrav.

I sine "Merknader om nokre feil og mistak i den faktiske framstilling frå Undersøkelleskommisjonen av 1945 når det gjeld riksrådforhandlingane" - har stortingsmann NERI VALEN i Skiensbladet "Varden" (optatt i "Nationen" den 16/12-47) opplyst følgende:

"Paal Berg heldt eit innlegg i høgtidelege former. Innholdet var at situasjonen ute i verden med Frankrikes nederlag førde med seg at ogso me måtte fylgje ei anna line enn hittil. Difor ville han (Paal Berg) stø framlegget om ein fredsslutning med Tyskland. Politisk var situasjonen no ein helt annan em om morgonen, og me kom no hellerikkje forbi å skilja oss med Kongen.

Han understrika dette med å segja: "Nu er det slutt med jussen, det er politikk det gjelder".

Og når situasjonen var den, ville han tilrå å sende telegrafisk oppmoding til Kongen om å abdicere

I tilslutning til det som Berggrav og Berg hadde halde fram, forma Berggrav dette framlegget (som eg har mellom papira mine fra denne konferansen):

"Stortingets presidentskap telegraferer straks til Kongen og henstiller til ham at han i forståelse av den nuværende politiske og militære situasjon, og for å sikre det norske folks uavhengighet, gir avkall for seg og sin søn på sine forfatningsmessige funksjoner".

I september 1947 fikk biskop Berggrav storkorset av Sankt Olav. I "Verdens Gang" for 27/9-47 står der følgende om biskop Berggrav:

"Om Eivind Berggrav kan en si hva en vil, og det er da også blitt sagt. Men ingen har sannere enn han levd etter skrifterns ord om å la sitt lys skinne - for menneskene. Noen har funnet flammen klar og stø, andre har ment at den kanskje stundom blafret litt. Men alle får bøye seg for kjennelse som er avsagt av Nic. Stang, regjeringsorganets okkupasjonskirkelige høyesterettsjustitiarius: "Berggrav kommer forbausende "godt fra det hele".

Noen kommentar til ovenstående trenges ikke. Men kan noen si, at d'herrer Berg og Berggrav ved sin opptreden i 1940 hevdet vår nasjonale verdighet, som H.M. Kongen hadde påbudt? Hadde N.S.menn gjort noe lignende som Paal Berg og Berggrav kan det vel ikke være noen tvil om at de var blitt tiltalt og straffet for forsøk på å forandre Norges Statsforfatning! 10 år minimum?

2) Høyesterett:

Høyesterettsdom offentliggjort i Rettstidende for 1940 side 516-519 (opptatt i "Adresseavisen" den 27/1-48):

"Den gjaldt som det vil erindres 5 unggutter, som av en herredsrett var dømt til betinget fengselsstraff for å ha forulempet noen medlemmer av N.S. (bl.a Per Dalen som er dømt til døden).

Høyesterett skjerpet enstemmig straffen til ubetinget.

Dette var ikke den nazifiserte høyesterett, men den gamle norske høyesterett, som dermed altså slo fast at det ikke var lovlig å forulempe et medlem av N.S.

Må ikke dette tas som et bevis for at høyesterett i 1940 ikke betraktet medlemmene av N.S. som landsforredere.

3) Stortingets Presidentskap. Stortingsrepresentanter av 1940.

~~Jonas Lie, Irgens, Aksel Stang, Gulbr. Lunde~~

"Verdens Gang 24/5-47:

"Stortingets Presidentskap, 100 stortingsrepresentanter av høyre, venstre, arbeiderpartiet og bondepartiet ga sin tilslutning til avsettelse av regjeringen (Nygaardsvold) og i stedet danne en regjering med: Jonas, Lie, Irgens, Aksel Stang og Gulbr. Lunde.

Det må være klart at stortingets medlemmer ikke betraktet medlemmer av N.S. som landssvikere, når de var verdige til å sitte i et såkalt Riksråd sammen med gode nordmenn!

4) Arbeiderbladet:

Arbeiderbladet skrev 14/6-40 om "Kongens synd mot sitt folk" og den 10/7-40 om at "nød bryter alle lover. Det vil i en slik situasjon også gjelde grunnloven". På dette grunnlag ga bladet sin tilslutning til å avsette Kongen. (Se "Verdens Gang" 24/5-47. - - - - -)

5) Det Norske Arbeiderparti og Harbek:

Generalsekretær Ole Øysang som vel den gang var den høyeste tillitsmann i D.N.A. sendte sammen med Hjort Evenrud og Harbek brev til "Det tyske folks fører" den 18/6-40, hvor det heter:

"Det norske folk er beredt til å slutte fred med Tyskland, hvis Det tyske rikets Fører mener at tiden hertil er kommet".

(Se "Verdens Gang" 24/5-47).

- - - - -

6) ELIAS VOLAN's kjendte uttalelse i 1940:

"Jeg vil ikke være med på den linje at vi skulde velge jernhelen. Det gjelder større verdier enn Kongehuset".

7) Sorenskriver Ole Harbek:

I rundskriv av 4/6-40 meddelte Harbek på vegne av Administrasjonsrådet til landets politimestere at han hadde ansatt JONAS LIE som politiinspektør for politiske saker, og meddelte da også at Jonas Lie skulle formidle forbindelsen mellom det norske og det tyske sikkerhetspoliti.

Rundskrivet er referert nedenfor og det er vel neppe noen som kan komme til et annet resultat enn at Harbek gjennom dette var den der ga grunnlaget for den politiske straffe- og politiforfølgning av norske patrioter under okkupasjonen, og dette skjedde mens det ennå ble kjempet i Nord-Norge.

Rundskriv fra Justisdepartementet til Politimestrene i de besatte områder:

"Herr Politimester:

1. Til underretning meddeles at det i Justisdepartementet er ansatt en inspektør i anliggender vedkommende kriminalpolitiet og i politiessige anliggender av politisk karakter.

Politimestrene og lensmannene i de besatte områder med unntakelse av politimestrene i Oslo og Aker, sorterer i disse anliggender under departementets inspektør.

2. Som inspektør er ansatt sjef for Utrykningspolitiet

J O N A S L I E

Ha har bl.a. i oppdrag å formidle forbindelsen mellom det norske og det tyske sikkerhetspoliti i de saker som er nevnt under punkt 1.

3. Politinspektør Lie har også bemyndigelse til å gi de nødvendige instruksjoner av prinsipiell natur, særlig av den art som angår forholdet mellom det norske politi og det tyske Sikkerhetspoliti, innenfor den ramme som er gitt ved det

punkt i nevnte beføyelser.

4. Ved forbrytelses og forseelsessaker som antas å ha politisk bakgrunn eller hvor gjerningen eller skadelidende er en politisk personlighet og forøvrig i alle anliggender vedk. kriminalpolitiet, og i politimessige anliggender av politisk karakter skal politiinspektør Lie underrettes. I viktigere tilfelle skal det såsant tiden tillater det konfereres med ham om de skritt som bør tas.
5. Hvis det er sannsynlig at etterforskningen eller etter søkningen etter gjerningsmannen - fordi denne er ukjent eller er på flukt - vil strekke seg utover rettskretsen, skal det uten opphold gis politiinspektøren melding ved telegraf eller teledon ("il") med henblikk på sentralisering av etterforskningen.
6. Politiinspektør Lie er etter konferanse med Justis- og politidepartementet og Riksadvokaten bemyndiget til å gi politimestrene og lensmennene pålegg i de anliggender som er nevnt under punkt 1. Spesielt er han bemyndiget til å utbe seg innberetninger om den politiske stilling.

Med foranstående bes lensmenn og politiets øvrige tjenestemenn gjort bekjent.

En del eksemplarer av denne rundskrivelse legges ved.

Justisdepartementet

Oslo, 4. juni 1940

på vegne av Administrasjonsrådet

Ole F. Harbek

Kr. Hanssen".

Kan sorenskriver Harbek på det tidspunkt vært klar over at han ansatte en landsforreder som politiinspektør?

Kan en si at Harbek ved en slik handling har fulgt Kongens parole om å unngå alt som ikke er forenlig med vår nasjonale ære?

En rekke små mennesker er blitt dømt nettopp for å ha utført de handlinger som Justisdepartementet under Harbek ga ordre om å rapportere til Jonas Lie.

- - - - -

I en telegrafisk kunngjøring av 2/8-40 utsendte Justisdepartementet under Harbek ordre om at all flagging skulle være forbudt lørdag den 3/8-40 og nevnte at overtredelse av

dette forbud var straffbart etter strl. § 339.

- - - - -

Det er vel neppe noen som idag kan si annet enn at sorenskriver Harbek selv under tvang skulde ha unnslått seg for å medvirke til de handlinger som er nevnt foran. Han burde ha husket sin embedsmanns ed og troskapsplikt til Kongen.

Harbek sitter fremdeles som sorenskriver på Lillestrøm og har etter frigjøringen også fungert som dommer i Landssviksaker i Nedre Romerike.

- - - - -

8) Ekspedisjonssjef CARL PLATOU:

I et rundskriv av 22/8-1940 meddelte ekspedisjonssjef Platou (etter fullmakt fra Administrasjonsrådet) alle landets fylkesmenn at de også skulle la alle offentlige kunngjøringer innrykke i "Deutsche Zeitung in Norwegen", forsåvidt de også skulle inn i Aftenposten.

Forretningsmenn som har innrykket annonser i "Deutsche Zeitung" får dette som tiltalepunkt - som "bistand til fienden".

- - - - -

I et rundskriv av 21/11-1940 undertegnet av Riisnæs og Platou ble alle landets fylkesmenn meddelt, at de gamle lovlige folkevalgte domsmenn skulle slettes av fortegnelsen og at Riisnæs skulle oppnevne nye nasistiske domsmenn istedet.

Hertil medvirket Platou ved sin underskrift tiltross for at bestemmelsen sto i klar strid med grunnloven og våre straffeprosesslover og med grunnprinsippene for vår demokratiske rettspleie.

I et rundskriv av 3/12-1940 siterer ekspedisjonssjef Platou et skriv fra NS Fører av 28/11-1940 som lød slik:

"Den lydighetsplikt som medlemmer av NS har ilg. sitt løfte gjelder selvsagt ikke befalinger som går ut på rettsstridig adferd".

Platou skriver så videre:

"Departementet har funnet det riktig å gjøre dommerne kjent med disse uttalelser for at de dommere som måtte ønske å slutte seg til N.S. ikke skal la seg hindre i dette av misforståelse m.h.t. det løfte en slik tilslutning vil kreve av dem.

Dette rundskriv bes sent samtlige dommere innen herr

fylkesmannens distrikt".

Dette rundskriv er som sagt undertegnet av ekspedisjonssjef Platou og parafert av byråsjef Marius NYGAARD.

At mange nordmenn etter denne kunngjøring mistet enhver betenkelighet med å melde seg inn i N.S. er utvilsomt, men hverken Platou eller Nygaard er trukket til ansvar for denne handling som vel må betegnes som "bistand til fienden" etter de prinsipper som er fulgt under rettsoppgjøret.

- - - - -

Den 25/10-1940 utsendte Terboven en forordning om opprettelse av en norsk særdomstol (Folkedomstolen).

Utnevnelsesdokumentene for NS dommerne i Folkedomstolen var underskrevet av Riisnæs og ekspedisjonssjef Carl Platou.

Anvisning av lønn til disse dommere og innmelding i pensjonskassen m.v. var likeså underskrevet av Platou.

Kan en da si annet enn at ekspedisjonssjef Platou har medvirket til å etablere Folkedomstolen?

- - - - -

Den 29/1-1941 sendte Justisdepartementet ut et rundskriv undertegnet av Riisnæs og Platou - ang. "Fengsling i saker som hører under Folkedomstolen".

I dette rundskriv ble det meddelt at den norske straffeprosesslovs gamle regler i § 235 og 236 om fremstilling for retten ikke lenger skulle gjelde når det gjaldt "politiske saker".

Hadde en NS mann deltatt i en slik handling vilde han etter all sannsynlighet blitt anklaget for å ha medvirket til forandring av Norges statsforfatning.

Dommerne i Folkedomstolen, hvis utnevnelsesdokumenter var underskrevet bl.a. av ekspedisjonssjef Platou - har fått 12-15 års fengsel.

De personer som en eller flere gange - ofte mot sin egen vilje - ble tvunget til å fungere som domsmenn i Folkedomstolen har fått årelangen fengselsstraffer.

De dommere som meldte seg inn i NS - i tillit til Platous kunngjøring 3/12-1940 har fått strenge straffer og de har mistet sine embeder.

Straks etter frigjøringen ble Platou satt til å organisere rettsoppgjøret mot landssvikerne og noe av det første han gjorde var å sørge for at samtlige dommere som hadde meldt seg inn i NS fikk avskjed.

Senere er Platou blitt utnevnt til fylkesmann i Oslo og Akershus og han er fremdeles ridder av 1ste klasse av Sankt Olav. Det er mange som undres over at Platou ikke er blitt trukket til ~~ansvar~~ ansvar for sine handlinger under okkupasjonen, for som gammel jurist kan en vel si at han burde ha vist mer omtanke og vært klar over at de rundskriv han medvirket til, kunne få alvorlige følger for mange.

9) Ekspedisjonssjef Marius Nygaard:

Som før nevnt var Nygaard med på å undertegne (sammen med Platou) kunngjøringen til landets dommere av 3/12-1940 om at det sto den fritt å melde seg inn i N.S. og likeså medundertegnet Nygaard kunngjøringen om annonsering i "Deutsche Zeitung".

Nygaard undertegnet sammen med Riisnæs skrivelse av 13/10-1941 (Jnr.6271/41 C FZ/EF) til Riksadvokaten, hvori politifullmektig N N fikk ordre om å tjenestgjøre som 1ste statsadvokat, hvis oppgave var å fungere som "politisk statsadvokat" for politiske straffesaker. Denne statsadvokats oppgave var rett og slett å være tyskerne behjelpelige med å undertrykke den norske motstandsbevegelse.

Vedkommende politifullmektig (NN) hadde i vitners nærvær tidligere nektet å ta stillingen som 1ste statsadvokat.

Den 12.mai 1942 var Marius Nygaard med på å undertegne et rundskriv til landets fylkesmenn, hvori de ble beordret til å innsamle oppgave over norske offiserer. Ved hjelp av disse lister kunne så tyskerne i august 1943 gå til arrestasjon og tvangsdeportering til Tyskland av alle norske offiserer.

Etter frigjøringen ble Nygaard forfremmet fra byråsjef til ekspedisjonssjef i Justisdepartementet, og i denne stilling har han inntatt en streng, steil og avvisende holdning overfor alle som kan ha "sviktet" ved å ha fulgt paroler, som han selv har medvirket til.

10) Ekspedisjonssjef Rognlien:

Den 9/9-1940 (mens Administrasjonsrådet fungerte) utsendte Rognlien et rundskriv til samtlige landets politimestre hvori de ble anmodet om å få rede på de der ønsker å selge sine lastebiler, og få rede på de som ikke bruker sine lastebiler på 2 tonn og derover.

I dette sirkulære skriver Rognlien: "Det må dog ikke nevnes noe om at det er de tyske myndigheter som er kjøperen".

Bileierne skulle altså narres til å yde fienden bistand! Etter frigjøringen er det reist tiltale mot mange bilhandlere for salg av biler til tyskerne, men mot Rognlien er der intet gjort, annet enn at han er blitt forfremmet til ekspedisjonssjef i Justisdepartementet. Likeoverfor de mange politifolk som under okkupasjonen ble utsatt for det sterkeste press og som på et eller annet felt har gitt etter - har Rognlien ikke vært tilbøyelig til å anerkjenne tvang som noen undskyldning. For sitt eget vedkommende vil han nok komme med som undskyldning for sin handling at han har handlet under tvang, men han burde vel ha vist hvilke følger en slik instruks kunne få.

11. Ekspedisjonssjef Johanes Halvorsen:

Sammen med Jonas Lie underskrev Halvorsen flere ganske krasse forordninger:

1. Forbud mot å bære skillemynt (med H 7 vendt ut) i jakkeopp-
slag eller slips som uttrykk for sin nasjonale innstilling
(7/11-1940).
2. Forbud mot salg, omdeling og forsendelse av det svenske uke-
blad ~~Vesko~~ Journalen (11/11-1940).
3. Innskjerpet at politiet hadde til plikt snarest mulig (under-
streket) å innberette saker av ~~pol~~ politisk karakter til
Jonas Lie. (19/11-1940).
4. Forbud mot demonstrasjoner på kinoforestillinger (16/12-1940).
5. Den 22/11-1940 underskrev Halvorsen et rundskriv til landets
politimestre (parafert av Kåre Enevold Borch), hvori der ble
nedlagt forbud mot salg av frimerket med Kong Haakon eller
Dronning Mauds billeder på.

Etter frigjøringen er Halvorsen forfremmet til ekspedisjonssjef for Fengselsstyrets Landssvikavdeling. Ekspedisjonssjef Halvorsen må sikkert dengang ikke tenkt på den parole han ga i sin tale 27/8-1940.

- - - - -

12. Byråsjef Fredrik Zimmer:

Flere av de forannevnte rundskriv fra Justisdepartementet sees å være konsipert av Zimmer, hva bokstavene "FZ" i øverste hjørne av skrivelserne viser.

Zimmer ble etter frigjøringen utnevnt til byrettsdommer i landssviksaker og som sådan dømte han bl.a. politiinspektør Schönning til 60 dagers fengsel og tap av embedet for alltid, fordi Schönning en ganske kort tid hadde vært medlem av N.S. Schönning hadde under okkupasjonen sittet fengslet på Akershus

av det tyske sikkerhetspoliti for sin illegale innsats, som han under stor personlig risiko hadde gått inn for. Den som paraferer en offentlig skrivelse må vel etter vanlig praksis sies å være medansvarlig for denne.

13. ~~Fylkesmann~~
Fylkesmann LYDER BULL:

I en fortrolig skrivelse av 5/11-1940 til fylkets politimestre innskjerpet fylkesmannen at de skulle gi melding til ham hvis noen overtrådte den nedenfornevnte forordning av 7/10-1940:

1. "Enhver propagande til fordel for det norske Kongehus eller et medlem av dette er forbudt.
2. Den som driver eller tar skritt til å iverksette propaganda til fordel for det norske Kongehus eller et medlem av dette, i tale billede eller skrift eller på lign. måte, straffes med tukthus inntil 3 år eller med fengsel, dertil kan pengebot ilegges".

I sin skrivelse uttaler fylkesmannen at "Ingen overtredelse av forordningen tillates å passere upåtaalt. Uten hensyn til person eller overtredelsens omfang skal det øyeblikkelig gripes inn og undersøkelse iverksettes".

Tro om fylkesmannen på dette tidspunkt hadde helt glemt sin embedsmanns-ed og troskapsplikt til Kongen?

14. Lagmann BERNT VEDELER.

Under okkupasjonen utstedte Vedeler en rekke tiltalebeslutninger mot unge menn, som nektet å gå inn i den "Nasjonale Arbeidsinnsats" i arbeide for den tyske krigsmakt.

Som bekjent utferdiget Quisling den 21/12-42 en lov om slik arbeidsinnsats, hvori der uttrykkelig står at bestemmelsene "gjelder uten hensyn til grunnlovens bestemmelser".

Av de der fikk slik tiltalebeslutning utferdiget av Vedeler kan nevnes:

- 14/4-43 Peder Rugland for å ha nektet å møte fram til tysk arbeide på Erga i Klepp,
- 15/4-43 Jakob Vådaland og Ragnar Bore for å ha nektet å møte fram til tysk arbeide ved Bore i Klepp,
- 30/4-43 Johannes Grude, Arne A. Friestad, Jonas Salte, Knut Hansen, Jens Borsheim og Erling Grude for uten lovlig grunn å ha blitt borte fra arbeide for den tyske vernemakt på Bore i Klepp.

6/5-43 Ragnvald Nordhus for å ha undlatt å ta arbeide på Brusand som han var blitt pålagt av politimesteren i Stavanger.

Såvel i Stavanger som ved Jære satt imidlertid gode Nordmenn - dommer Var og sorenskriver Johannessen - som begge nektet å ha noe med statsadvokat Vedelers tiltalebeslutninger å gjøre.

Statsadvokat Vedeler sendte allikevel sakene med samtlige bevisligheter til riksadvokat Nordvik. Riktignok ber Vedeler seg i denne skrivelse av 20/7-43 fritatt for videre befatning med disse saker, (for å fritta seg selv for noe ansvar?), men hvorfor la han ikke ^{bort} samtlige tiltalebeslutninger eller saboterte han ikke sakene?

Vedeler måtte dog forstå at i og med at sakene kom i hendene på Nordvik ville de bli fremmet - for Folkedomstolen - hva de også ble. Kun 4 av de tiltalte fikk straff, de øvrige ble frikjent. Etter dette må en kunne forstå hvor lett det ville ha vært for Vedeler å henlegge sakene.

Men etter at denne sak var fremmet - og etter at Vedeler hadde uttalt at han ikke ville ha noe med lignende saker å gjøre, fremmet han en sak mot fr. Eva Hübert i Kr.sand S. med påstand om 45 dagers fengsel fordi frk. Hübert ikke hadde møtt fram til AT's ungdomstjeneste.

Etter frigjøringen er Vedeler utnevnt til lagmann i Gulating lagdømme - avd. for behandling av landssviksaker.

15. Lagmann NOREM.

Den forannevnte sak mot frk. Hübert ble behandlet av den kjente byfogd Norem i Kr.sand S. Han kunne i likhet med sine kolleger i Stavanger og Jæren ha henlagt saken - eller trenert denne, men Norem gjorde ingen av delene. Frk. Hübert hadde fulgt den parole hun gjennom et illegalt skrift hadde fått om ikke å møte fram til AT tjeneste. Dette opprop ble framlagt i retten så Norem måtte forstå at frk. Hübert handlet ut fra et patriotisk standpunkt. Til tross herfor ble frk. Hübert av Norem idømt 60 dagers fengsel - 15 - femten dager - mer enn hva statsadvokat Vedeler hadde foreslått. At dommen ble betinget endrer vel neppe den prinsipielle side av saken.

Norem uttalte i domspremissene, at frk. Hüberts opptreden var rettsstridig og at arbeidstjenesten ikke hadde fått tid

til å gli inn i den alminnelige rettsbevissthet som det "nyttige og gavnlige ledd i samfundslivet den måtte ha krav på. Agitasjonen mot den har således lettere kunnet finne næring".

Norem avsluttet det hele med å holde en formaningstale til domfelte.

Saken gikk så tilbake til statsadvokat Vedeler, som den 15/11-43 godtok dommen over frk. Hübert.

Nordvik er satt under tiltale etter strl. § 86 av riksadvokaten og statsadvokaten for å ha medvirket til frk. Hüberts straffeldelse.

Statsadvokat Vedeler og byfogd Norem - som har ansvaret for frk. Hüberts domfældelse - og som vel uten større risiko kunne ha trenert eller henlagt saken - går fri, og blir forfremmet.

Kan det være riktig å la disse herrer granske og dømme andre menneskers nasjonale holdning under okkupasjonen?

16. Politiinspektør Erik MUHLE:

Muhle deltok høsten 1940 i en studiereise som tyskerne arrangerte for norske politifolk til Tyskland.

Etter tilbakekomsten fra Tyskland ble Muhle intervjuet av Aftenposten. Det meste på en side i Aftenposten fortønet seg som en høystemt lovsang over tyskerne og nasjonalsosialismen.

17. Ekspedisjonssjef Heinrich Meyer:

Etter at Nasjonal Samling hadde overtatt makten i september 1940 lot Meyer seg ansette som ekspedisjonssjef i Jonas Lies nyopprettede politidepartement, og i denne stilling bisto han Jonas Lie med nyordningen.

I en kunngjøring til alle landets politimyndigheter kunngjorde Meyer at enhver propaganda til fordel for Kongen eller det kgl. hus var forbudt.

Det bemerkelsesverdige ved denne kunngjøring er, at den er utstedt en - 1 - uke før forbudet mot kongepropaganda ble utferdiget (7/10-40) av Reichskommissar. Det må derfor se ut som om dette forbud først har været utklekket i politidepartementet.

De 3 herrer: Harbek, Meyer og Halvorsen har medvirket til å ansette Jonas Lie og Chr. Lange som politiinspektører for politiske saker i Justisdepartementet.

Den 28/10-40 ga Meyer landets politimestre ordre om øyeblikkelig å beslaglegge all tyskfiendtlig litteratur, som

skulle sendes til Oslo.

Den 30/10-40 ga eksp.sjef Heinr. Meyer ordre til landets politimestre om å innsende oppgave over de polititjenestemenn som under begivenhetene omkring 9/4-40 og den etterfølgende tid hadde forlatt sin tjeneste og ikke vendt tilbake til denne og som formod^{des}x/å oppholde seg i utlandet.

Denne oppgave ble senere benyttet som grunnlag for Gestapos og Sipos rømlingsaksjoner, arrestasjoner og beslaglegging av formuer m.v.

Etter frigjøringen er en rekke personer som under okkupasjonen søkte ansettelse eller lot seg ansette av Quislings administrasjon, og som i disse stillinger medvirket til gjennomføringen av nyordningen - blitt idømt strenge straffer.

Politifolk som etterkom departementets ordre om å "innberette politimessige anliggender av politisk karakter" er etter frigjøringen blitt straffet som "angivere".

Nordvik er satt under tiltale etter strl.§ 86 for ved utferdigelse av tiltalebeslutninger å ha håndhevet forordningen om forbud mot virksomhet til fordel for Kongen. Mange politifolk er blitt straffet for å ha håndhevet forbudene mot flagging m.m., idet de har holdt seg til ekspedisjonssjef Meyers ordre i de forskjellige rundskriv.

Men mot Meyer som lot seg ansette som næstkommanderende etter Jonas Lie, og som har undertegnet de forskjellige rundskriv om de forskjellige forbud, er intet ansvar gjort gjeldende.

Heinr. Meyer er senere utnevnt til sorenskriver i Onsøy, hvor han også fungerer som landssvikdommer for lagmannsretten for landssviksaker i Østfold.

I en lagmannsrettssak mot politibetjent Mine satt Meyer som lagdommer og dømte Minge til 6 mdr. fengsel for bistad til fiende og dertil tap for alltid av stillingen i politiet. For herredsretten var Minge blitt frifunnet. Minge hadde kun en tid vært medlem av NS, men hadde samarbeidet med hjemmefronten og gjort stor innsats under personlig risiko bl.a. ved flyktingetransport.

Tro om ikke Meyer har tenkt som så: Dømmer for at I ikke selv skal dømmes?

18. Kriminalsjef Lars L'Abee-Lund:

L'Abee-Lunds overordnede i 1940 på Lillehammer, politimester Kielland forteller:

"En dag i november/desember 1940 ble det holdt et offentlig møte i Sparebankens lokale på Lillehammer, byens største fo-

samlingslokale. Det var foredrag av Gulbrand Lunde - eller muligens det var Quisling. Det var fullt hus. Utenfor hadde det samlet seg mange mennesker, som ga sin mening tilkjenne ved å rope "Leve Kongen".

Politifullmektig L'Abree-Lund var tilstede utenfor, iført en slags uniform bestående av en sid skinnjakke og en pelslue med et lite politimerke i. En 18-19 års gutt ved navn Nøsterud ropte "Leve Kongen". L'Abree-Lund ga seg til personlig å renne gatelangs etter gutten, inntil han fikk tak i ham oppe i Bankgaten etsteds. L'Abree-Lund arresterte deretter gutten fordi denne hadde ropt "Leve Kongen". Gunleik Nøsterud skriver selv om denne episode:

"Det var således L'Abree-Lund selv som anholdt meg og ga en underordnet politimann ordre om å bringe meg til politistasjonen. Foruten meg ble noen andre ungdommer innbragt i løpet av kvelden, siktet for å ha tatt del i demonstrasjonen. Samtlige ble løslatt sent på kvelden. Det var L'Abree-Lund som avhørte meg om affæren etterpå. Poenget ved forhøret var at jeg erkjente å ha ropt "ned med Quisling, opp med Kongen"!

Resultatet av historien var at 4 personer, deriblandt jeg, ble satt under tiltale ved Folkedomstolen, se vedliggende avskrift av tiltalebeslutningen.. (Originalen er i min besittelse). Etter en tids forløp kom det imidlertid beskjed om at tiltalen var frafalt og at vi skulle slippe med en alvorlig advarsel. (De 4 tiltalte var i alderen fra 16 til 20 år, nemlig gymnasiastene Dag Helge Scott og Sølvi Liszt Lundø, lagerbetjent Per Christian Odner og sjømann Gunleik Nøsterud.)

Det var politimester Kielland som var sjefen for politiet på Lillehammer den gangen, men det var L'Abree-Lund som ledet tjenestegjøringen ute om kvelden den 3. november 1940. Foruten det stedlige politi var også tilkalt endel statspolitibetjenter med stålhjelm, pistol og lange trekøller. De karene ble også dirigert av L'Abree-Lund. En bande av rikshirden skulle også ha vært i virksomhet".

L'Abree-Lund overga altså disse 4 unge mennesker til den nasistiske folkedomstol, men en nasistisk påtalemyndighet henla saken. Dengang ble han hemmet i sin nidkjerhet, idag har han såvisst fått fritt løp for sine tilgøyeligheter.

Omkring nyttår 1940/41 fratrådte L'Abree-Lund stillingen på Lillehammer. Han gikk deretter en kortere tid uten beskjeftigelse. I februar 1941- altså ca. ½ år etter at NS

hadde overtatt makten, banket det en dag på døren til fung. eksp.sjef Frigaard i Jonas Lies politidepartement. Det var cand.jur. L'Abée-Lund som kom for å tilby sin tjeneste. Blandt annet p.g.a. delvis invaliditet oppfylgte L'Abée-Lund ikke de strenge krav som tidligere gjaldt for politiembetsmenn.

Som følge av at gode nordmenn overensstemmende med de gitte paroler avholdt seg fra å søke stillinger i politiet, var imidlertid søkningen til ledige stillinger i politiet, blitt meget liten, og L'Abée-Lund, som ingen tidligere politipraksis hadde utover virksomheten på Lillehammer hvorunder han hadde vist sitt "patriotiske" sindelag ved å arrestere en gutt som ropte "Leve Kongen", ble så ansatt som politifullmektig av Jonas Lie.

Etter frigjøringen har mange politifolk måttet stå til rette for å ha arrestert folk som ropte leve Kongen og for å ha søkt ansettelse eller latt seg ansette i stillinger i politiet.

L'Abée-Lund er derimot etter frigjøringen blitt kriminalsjef for Landssvikavdelingen i Oslo, hvor han har vist overordentlig energi og det er vel neppe noen som har satt strengere krav til andres nasjonale holdning enn L'Abée-Lund.

19. Politiinspektør Tage Petterson:

Ved siden av kriminalsjef L'Abée-Lund er det vel neppe noen som under okkupasjonen har vist større energi i etterforskning av anmeldte patrioter enn Tage Petterson. Disse rapporter som T. Petterson har avgitt er så gått til det tyske sikkerhetspoliti.

Noen få eksempler skal her nevnes:

1. Rapport av 5/2-41 avgitt av Tage Petterson vedr. Alf Eriksen, Fearnleysgt. 10, Oslo. Det er opplyst i skrivelsen at Eriksen har flere tilholdssteder i byen under falsk navn og at han mistenkes for å ha hatt forbindelse med opprørsbladet "Det frie Norge" og at han har satt utallige smedeskrifter om Tyskland i omløp. Eriksen ble arrestert og Tage Petterson sørget for at etterforskningen ble fortsatt.
2. Rapport av 13/2-41 vedr. Wessel Dahn Johannessen, Osøarsgt. 46,II, for demonstrasjoner på Karl Johansgate. Anmeldte nektet, men ble innsatt i varetektsfengsel.
3. Rapport av 19/2-41:

"Idag anmeldte en lagfører i NS Rikshird, Lorang Bergh, at han av en datter til salgssjefen på Freia Sjokoladefabrikk var blitt underrettet om at 2 stenografer ved fabrikk, frk. Eriksen og frk. Hamre, hadde mangfoldiggjort forskjellige skrifter med nedsettende uttalelser om Quisling og NS".

Begge de anmeldte ble satt i varetektsfengsel og etterforskningen fortsatt.

Der foreligger en rekke lignende rapporter fra Tage Pettersons hånd. Folk er blitt tatt i strengt forhør og når de ikke vil oppgi sine kilder, beordret han dem innsatt i varetektsfengsel. Rapportene ble oversatt til tysk og oversendt til det tyske sikkerhetspoliti.

Etter frigjøringen ble Tage Petterson politiinspektør ved Landssvikavdelingen og som sådan har han sammen med L'Abbe-Lund utvist stor energi og spesielt har han vært hård mot tidligere kolleger innen politiet, som han mener har "samarbeidet med fienden" og som han mener har vært "angivere". Sin egen virksomhet under okkupasjonen synes han helt å ha glemt.

20. Politimester J. Cappelen Dahl:

Høsten 1940 søkte Cappelen Dahl- dengang politifullmektig i Hordaland - om opptagelse som medlem i NS. Ved denne sin handling må han sies å ha påskyndet sine underordnede til også å søke medlemsskap i NS. Dette var i oktober 1940 - en tid senere meldte han seg ut av partiet.

Som politifullmektig i Hordaland reiste han på eget initiativ rundt til politivakter og politistasjoner og instruerte tjenestemennene om nasihilsenen og oppfordret dem i utvetydige ordelag til bare å benytte denne hilsen.

I begynnelsen av april 1940 ga han ordre om at polititjenestemenn i Hordaland ikke skulle møte til mobilisering - og uttalte at han tok ansvaret for dette.

Uten at det kan sies at det forelå tvingende grunn lot han i september 1941 konstabel Sverre Tveitnes arrestere mistenkt for forsøk på å forlate landet, overleverte Tveitnes til Statspolitiet med den følge at Tveitnes i over 3 år ble holdt i tysk fangenskap.

Cappelen Dahl sendte ut flere etterlysninger i september 1941 om patrioter som var mistenkk for å ville forlate landet.

Senere ble Cappelen Dahl forflyttet til Oslo, hvor han gjennom et lengere tidsrom var lærer ved den nasistiske Statens

politiskole.

Det er neppe noen som har kjennskap til at Cappelen Dahl under okkupasjonen har ydet noe til støtte for motstandsbevegelsen.

Den 8. mai 1945 ble Cappelen Dahl konstituert som politimester i Hordaland og dermed også leder av rettsoppgjøret med landssviksakene i Hordaland. I dette sitt embede har han gått inn med sterk aggresivitet.

Den 8. mars 1946 sendte M. Brandtvik, Strandgt. 90, Bergen, en anmeldelse på Cappelen Dahl til statsadvokaten for landssviksaker i Bergen og Hordaland - for de forhold som er nevnt foran.

Anmeldelsen ble av statsadvokaten merkelig nok oversendt til politimesteren i Hordaland (J. Cappelen Dahl).

Da anmelderen, politibetjent Brandtvik, fant det besynnerlig at en anmeldt i en landssviksak ble satt til selv å etterforske sin egen sak, ble saken sendt over til landssvikavdelingen ved Bergens Politikammer. Etter 1½ års forløp ble saken henlagt.

Cappelen Dahl ble senere fast utnevnt i embedet som politimester i Hordaland, og leder som sådan rettsoppgjøret mot landssvikkerne i Hordaland.

21. Lensmann Sverre Lislegaard, Ørje:

Høsten 1940 deltok han i en studiereise til Tyskland. Ved sin tilbakekomst sammenkalde NS fylkesføreren alle lensmennene til et møte. Etter dette meldte Lislegaard seg inn i NS. Ved kaffen kaffen holdt Lislegaard et kåseri over Tysklandsferden, hvori i han i høye toner lovpriste tyskerne og nasjonalsosialismen.

Lislegaard ble senere under okkupasjonen omvendt Jøssing og kom sogar på Grini. Etter frigjøringen ble han gjeninnsatt i sin stilling og har senere skrevet rapporter om sine tidligere kollegers nasjonale holdning.

22. Ekspedisjonssjef Bøyesen:

I et rundskriv av 19/2-40 fra Krike-og Undervisningsdepartementet leser en følgende:

"Utvisning: Elev av Lillehammer kommunale høgre Almenskole (Gymnasiet) Eva ~~Anerk~~ Anker, for vanvørnad av det tyske rikes Fører straks utvises av skolen.

Hun kan ikke opptas som elev ved noen annen kommunal eller privat høgre skole, og vil ikke kunne meldes opp til artium som elev eller privatist.

Etter fullmakt:

E. Boyesen (sign).

I et rundskriv av 13/1-41 kunngjorde Boyesen på samme måte utvisning av 10 elever av Molde komm. høgre Almen-skole.

Når en ser hentil med hvilken hård hånd der har vært tatt på lærere for unasjonal holdning under okkupasjonen - er det merkelig at intet er blitt gjort mot Boyesen.

- - - - -

23. Tidl. ordfører Asbjørn Stensaker, Bergen, nu rektor for Sydneshaugen skole i Bergen.

I tidsskriftet "Folkehøren" for 15. juli 1947 leser en følgende tale som ordfører Stensaker holdt den 13/4-40 ved den første begravelse av tyske soldater som var faldt ved erobringen av Bergen:

"I Bergens bys navn nedlegger jeg denne krans. Jeg nedlegger kransen til AER for de unge menn som er død i kampen for sitt fedreland. De skal i framtiden hvile i norsk jord, fjernt fra sitt fedreland, men blandt et folk som ikke har noe høyere ønske enn å leve i fred med alle mennesker i verden. Vi lover å hegne om graven deres og holde den høyt i AER".

24. Ulrik Hendriksen, Oslo: (formann i Bildende Kunstneres styre i 1940)

Den 11/12-40 sendte Hendriksen en utredning til Kurt Hirschel på Victoria Terrasse 7 i Oslo om bildende kunstneres styres stilling i norsk kunstliv. Hendriksen sluttet sitt brev slik:

"Undertegnede formann i Bildende Kunstneres styre er 49 år og av ren arisk avstamning og med tysk mor. Jeg er ikke og har aldri vært medlem av noen hemmelig forening eller av noe politisk parti

Som formann i Bildende Kunstneres styre kan jeg uttale at styret er levende interessert i enhver NYORDNING som måtte øke statsmaktens ansvar for kunstens trivsel, og som måtte gavne norsk kunst og kultur, og jeg kan kun beklage at Bildende Kunstneres styre ennå ikke er gitt anledning til å yde sin medvirkning".

Noen kommentar til denne invit fra Hendriksens side er neppe nødvendig.

25. "Dagbladet".

I "Dagbladet" for den 10.juni 1940 leser en følgende:
"Hensyn som folket i de besatte landsdeler før måtte ta, vil falle vekk. I AKTIVT samarbeide med de tyske myndigheter må nå hele folket ta følgene av den nye stilling".

Den 14.juni 1940 skrev "Dagbladet":

"Kongen og regjeringen lot avgjørende politiske momenter gå forbi, flyktet i interesse for sin egen person til England og sløp t e endog sønner av vårt land med for å adlyde Englands befaling og interesser. De har latt oss i s t i k k e n. Vi må prøve å ordne oss uten dem".

I "Morgenbladet" var der i april 1947 en feide mellom o.r.sakfører Trygve Sundt og tidligere disponent for Dagbladet hr. Th. Hagel.

I denne har herr Sundt forsøkt å fri seg og Dagbladets styre for ansvaret for å ha trykket "Norsk Arbeidsliv" under okkupasjonen.

Et av herr Sundts argumenter er "enhver som kjenner Dagbladets styre vil forstå, at det var ganske utelukket at noen av styrets medlemmer med vitende og vilje ville gå med på å trykke nasistisk propagandastoff".

En kan spørre, hvorfor stoppet da ikke styret det hele. I sitt innlegg har herr Sundt nevnt at saken var forelagt bl.a. for professor Lindvik. At prof. Lindvik var helt fri for profirbegjær er vel noe tvilsomt, når en ser hen til hans brev av 31/5-40, hvori han ber disponent Mindseth for Ljansbruket om hurtigst mulig å sette seg i forbindelse med tyskerne - enten direkte eller gjennom advokat Lous eller grosserer Sundt - for å få bestillinger på flylemmer. Derved ville Ljansbruket - sier Lindvik - kunne utbringe trelasten i ca. kr. 600.- pr. standard (istedetfor kr. 320.-).

For de fleste vil vel "Dagbladet"s styre stå med det hele ansvar, da de jo forsto, at dets avistrykkeri øvet bistand til fienden, men tiltross herfor lot det hele skure. I Belgien under forrige verdenskrig ødela belgierne sine trykkpresser. Indirekte må vel Dagbladets styre og aksjonærer hatt økonomisk fordel av sitt avistrykkeris arbeide?

Er det disse "svin på skogen" som har bevirket at "Dagbladet" siden frigjøringen har vært det krasseste "Hetzorgan" .

for å få andre "syndere" straffet hardest mulig?

26. Direktør Helge Gleditsch, Ilebu,
Ekspedisjonssjef Marius Nygaard, Justisdepartementet
"Bobestyrer" Per Lyhmann, Creditreform:

Da freden kom, ble en familie i Oslo plutselig revet opp. Mannen ble sendt til Ilebu konsentrasjonsleir. Som bestyrer av familiens bo ble oppnevnt o.r.sakfører Per Lyhmann, Akersgt. 16.

Den hele forløp ganske nøye etter den vanlige oppskrift. "Hjemmestyrkene" deltok, og disse bortførte bl.a. familiens radioapparat. Hvem som tok nøklene til leiligheten er ikke helt klart, men bobestyreren gikk ut fra at huset var blitt forseglet og avlåst umiddelbart etter 7. mai. Imidlertid skal "Hjemmestyrkene" også ha tatt med seg nøklene til hovedinngangen.

Mannen ble i herredsretten i januar 1946 dømt til 4½ år + bot kr. 3.000.-. Aktors påstand om inndragning av fortjeneste kr. 10.000.-, ble ikke tatt til følge av retten.

Høyesterett nedsatte straffen til 4 år og sløyfet boten. Og inndragning ble det heller ikke.

I 1945 ble innboet registrert. Senere ble leiligheten ryddiggjort og bortleiet til en annen. I juli samme år solgte bobestyreren "samtlige gjenstander - i samråd med Erstatningsdirektoratet", etter at der på forhånd var holdt en slags takst.

Det ble foretatt uten mannens vitende eller godkjenning. Salgssummen var kr. 15.750.-. Hvor det er blitt av mannens og familiens klær, sko og andre private saker, er det ikke lyktes å bringe på det rene. Og bobestyreren kjenner ikke noe til dette. Takstmannen ble hentet fra Bærum til Oslo. Men hvem kjøpte møblene? Det var direktør Gleditsch på Ilebu konsentrasjonsleir og ekspedisjonssjef Marius Nygaard i Justisdepartementet. Disse høytstående personer kjøpte det hele sammen og delte det. Dermed skulle familien være plukket ganske snau.

Så en dag hadde mannen omsider sonet sin straff og slapp ut. Da var det ingen møbler og ingen private eiendeler forøvrig å finne. Han forlangte da selvsagt å få igjen sine møbler m.m. Penger ønsket han ikke. Så sto Erstatningsdirektoratet fint i det, og bobestyreren fant formodentlig heller ikke stillingen særlig hyggelig.

Men Erstatningsdirektoratet er ikke beskjedent, de går på en gang til. Når de ikke klarte å snaue mannen første gang

og han dertil kommer og vil ha sin private eiendom tilbake, bretter de liksom opp ærmene, for å gi ham en omgang til. Nå forlanger de en erstatning på 12.000.- kroner og det antydes endog 19.000.-. Mannens innbo skal de altså ha, når de først har solgt det ulovlig. Det er nemlig solgt ulovlig, for det heter i anordningens § 40:

"Beslag eller forvaltning gir ikke rett til tvangssalg til dækning av de krav, som skal sikres, før disse er endelig fastsatt".

Det skulle være selvsagt. Men likevel ble altså alt solgt før det i det hele tatt var falt noen dom i eierens sak. Og ved endelig avgjørelse i Høyesterett fikk han beholde det han eide.

En naturlig og nærliggende løsning ville være at de som kjøpte innboet leverer det tilbake. Og at de som er ansvarlig for det ulovlige salg, blir gjort ansvarlig, selv om de sitter noe høyt på strå.

Dette er et grellt eksempel på hvorledes "bobestyrere" etter frigjøringen gikk amok. Der kunne sikkerlig skrives en tykk bok med lignende eksempler, men vel neppe noen hvor så høye personer som ekspedisjonssjef i Justisdepartementet og en fengselsdirektør står som medskyldige i et sådant overgrep.

- - - - -

Til slutning et par eksempler på hvorledes kjente menn kan ha tatt feil av Hitler, nasismen og Quisling:

Pastor Chr. Thompson noterte seg den 3.mai 1934 en uttalelse av professor Dr. Ole HALLESBY på kirkemøtet på Gjeilo i 1934 og som lød slik:

"Pasifismen er sykkelig individualisme og krig som sådan er et verktøy i GUDS hånd. Sygdom er straff og gjengjeldelse fra GUD.

For HITLER og hitlerismen bør vi prise GUD.

Den er en folkebevegelse som ikke bare er nasjonal og politisk, men social, moralsk og religiøs".

I 1936 like foran stortingsvalget skal Predikant Albert Lunde (se "Dagen" for 25/7-41) ha sagt:

"Skal Norge komme frelst gjennom vanskelighetene, må det gå den vei Quisling anviser".

Er det å undres over at mange meldte seg inn i N.S. når de hadde slike "vei-visere"? Etter frigjøringen har dog ikke Hallesby skammet seg over å ha lyst medlemmer av NS i "bann".

- - - - -

Det som her er tatt frem er selvsagt bare en liten buket av de "utskeielser" som Gode Nordmenn har prestert, men det er i alle fall nok til å åpne folks øyne for litt av den råtttenhet som hersker omkring rettsoppgjøret.

Litt etter litt blir menneskene avslørt selv om de etter frigjøringen gjennom sin aggressive holdning har forsøkt å vise sine medborgere hvilke "helter" de mener å være.

For en tid tilbake sto der en artikkel i "Vårt Land" av en hjemmefrontmann som hadde fått sterk anger, fordi han nu var kommet til den oppfatning at de likvidasjoner han hadde vært med på under okkupasjonen - rettelig måtte betraktes som mord.

Denne oppfatning er dog ikke ny selv blandt hjemmefrontmenn. Fondssjef Magnar Breida i Forretningsbanken i Trondheim kom i mai 1945 inn på Vollan fengsel og roste seg selv av at han ble kalt "morderen fra Baker Street i London" - og at det var ham som hadde organisert de fleste mord i Norge under okkupasjonen. Stakkars mann! - Morder -.

Som avslutning av dette kapitel om "Gode Nordmenn"s holdning under okkupasjonen passer følgende lille oppsett i et av Oslos ukeblade for januar 1948:

"Rent uhyggelig mange av oss var landsforredere i tiden april september 1940 - derfor skal der trekkes et glemselens slør over alt som hendte i denne tiden.

Folk som idag slår seg for sitt bryst, fordi de ble "store Jøssinger" senere var den gang ynkelig små - så små at de burde ha druknet i foraktens mudderpøl.

Istedet har vi hengt ordner og stjerner på mange av dem. Det skal hjelpe menigmann til å glemme at der bak den gylne fasade skjuler seg en råttten opportunist.

.

Nei, rettsoppgjøret er så råtttentt at bare impliserte jurister og falske profeter kan rope hurra for det. For dem har det vært en ny gullalder - for folket ellers en forbannelse. Tror noen at en nasjon, et folk, ustraffet kan spille slik grotesk komedie som den der har funnet sted i vårt land"?

- - - - -